

PŘEHLED CVIČENÍ

6. ROČNÍK

A. Cvičení opakovací (1—20)

1. Cvičení na správné užití pojmů	19
2. Cvičení na významové rozdíly příbuzných slov	20
3. Cvičení na spojování vět v souvětí	20
4. Cvičení v pořádku slov	21
5. Cvičení kompoziční	22
6. Cvičení invenční	22
7. Rozvíjení jednoduchých vět	23
8. Odstraňování opakovaných výrazů	23
9. Náhrada spojení <i>když — tak</i>	24
10. Synonyma adj. <i>malý</i>	25
11. Cvičení v prosté reprodukci	25
12. Členění textu na věty a souvětí	25
13. Synonyma slovesa <i>dělat</i>	26
14. Synonyma sloves <i>být, mít</i>	26
15. Významové a stylistické rozdíly některých synonym	27
16. Sestavení souvislého projevu podle dané osnovy	27
17. Synonymické cvičení na souvislém textu	27
18. Synonyma příslovčí <i>pak, potom</i>	28
19. Sestavování souvislých projevů podle naznačených obsahů	28
20. Dokončení vypravovaného příběhu	29

B. Stylizační cvičení sémantická, frazeologická a syntaktická

21. Mnohovýznamnost substantiv <i>směna, cena</i>	29
22. Cvičení frazeologické	30
a) substantiva s adjektivem <i>těžký, surový, hustý, pohád- kový, vysoký, měsíční</i>	30
b) typ <i>je možno</i>	30
c) typ <i>jsem si jist</i>	30
d) typ <i>na uvítanou</i>	30

23. Synonyma substantiv	30
a) <i>odstín</i>	30
b) <i>div</i>	31
c) <i>štěrbina</i>	31
24. Synonyma adjektiv	31
a) <i>jasný</i>	31
b) <i>pevný</i>	31
c) <i>věrný</i>	31
d) <i>tuhý</i>	31
25. Synonyma adjektiv	32
a) <i>velký</i>	32
b) <i>mohutný</i>	32
c) <i>náramný</i>	32
d) <i>hrozný</i>	32
26. Synonyma adjektiv	32
a) <i>jemný</i>	32
b) <i>nezměrný</i>	32
c) <i>hluboký</i>	33
d) obrazné pojmenování <i>hrozný přízrak</i>	33
27. Cvičení frazeologické	33
a) typ <i>nechat na pokoji</i>	33
b) typ <i>ukrást — provést krádež</i>	33
c) slovesa <i>stýskat si, oplývat</i>	33
d) slovesa <i>uplatnit, uplatnit se</i>	33
28. Cvičení frazeologické	33
a) typ <i>příchozí</i>	33
b) typ <i>sluneční paprsky</i>	34
c) spojení se substantivem <i>slovo</i>	34
d) typ <i>socha — sousoší</i>	34
29. Smíšená cvičení	34
a) užití spojení typu <i>ojedinělý případ</i>	34
b) frazeologické využití číslovek	34
c) užití dvojic příbuzných adjektiv typu <i>hravý — hrací</i>	34
d) výklad názvů rostlin typu <i>ostřice</i>	34
30. a) — b) užití slov přejatých	34

C. Stylistická cvičení k reprodukci

31. Stylizace osnovy	35
32. Úprava textu žákovské reprodukce	36
33. Stylizace úvodního odstavce reprodukce	37
34. Stylizace osnovy a reprodukováného textu	37
35. Výběr textu pro reprodukci	38

d) tvoření vět se slovy málo frekventovanými	176
29. a)–c) Stylizační cvičení; náhrada slov citově zabarvených výrazy neutrálními	177
30. a)–b) Stylizační cvičení; náhrada slov obecné češtiny výrazy spisovnými	178
31. a)–c) Stylizační cvičení na slova přejatá	179
32. a)–d) Stylizační cvičení na slova přejatá	180
33. a)–d) Syntaktické cvičení	181
34. a)–b) Cvičení v syntaktické synonymice	182

B. Stylizační a stylistická cvičení k popisu

35. a)–b) Stylistická úprava popisu obrazu podle daných úkolů	183
36. a)–c) Stylistická úprava popisu pracovního postupu podle daných úkolů	185
37. a)–b) Stylistická úprava popisu pracovního postupu podle daných úkolů; laboratorní práce	189
38. Stylistická úprava dějového popisu podle daných úkolů	187
39. Výběr témat pro různé druhy popisu	189

C. Stylizační a stylistická cvičení ke zprávě a oznámení

40. a) Stylizační cvičení; nadpisy ke krátkým zprávám	190
b)–c) stylistické cvičení; zestručnění obsáhlejší zprávy	190
41. Invenční cvičení pro stylizaci zpráv	191

D. Stylizační a stylistická cvičení k vypravování

42. a) Stylistické cvičení; rozvedení stručného textu v rozsáhlejší vyprávění	192
b)–d) Stylistická úprava textu vypravování podle daných úkolů; srovnání s učebnicí	193
43. Stylistické cvičení	194
a) Výchozí text pro zpracování formou a) klidného vyprávění, b) scénáře	194
b) Stylizace úvodního odstavce k závěru vyprávění	194

E. Stylizační a stylistická cvičení k výkladu a kritice

44. Text pro stylizaci výkladu	195
45. a) Dokončení dané části výkladu	196
b) Výběr témat pro výklad	197

c) Zpracování výkladu na základě osnovy	197
d)—e) Výběr témat pro zpracování výkladovým postupem	197
46. a)—b) Stylistická úprava textu kritiky na základě daných úkolů	197
Literatura	199

D. Stylistační a stylistická cvičení k vypravování

36. a)–c) Stylistační cvičení; vyjádření časových okolností	38
37. a)–c) Frazologické cvičení; vyjádření časových okolností	38
38. Stylistické cvičení; vyjádření časové posloupnosti dějů	39
39. a)–b) Kompoziční cvičení; sestavování osnovy; stylizace nadpisu	39
40. a)–b) Kompoziční cvičení; sestavování osnovy; kontrola obsahu	41
41. a)–c) Kompoziční cvičení; pořádání zpřeházených vět	42
42. Kompoziční cvičení; sestavování osnovy, nácvik reprodukce	43
43. a)–b) Stylistační cvičení; doplňování výrazů ze závorek	44
44. a)–c) Stylistické cvičení; vypravování podle dané osnovy	45
45. a)–b) Rozbor výchozího textu podle daných otázek	46
46. a)–d) Stylistické cvičení; dokončování začatých vypravování	48
47. a)–b) Stylistické cvičení; formulace přímé řeči a uvozovacích vět	49
48. Stylistické cvičení; formulace uvozovacích vět, dokončení začatého vypravování	50
49. a)–b) Rozbor textu; kompoziční a stylistické chyby ve vypravování	50
50. a)–f) Stylistické cvičení; stylizace vyprávění na základě řady výrazů	52

E. Stylistační a stylistická cvičení k popisu

51. Stylistační cvičení; užití souhrnných pojmenování	54
52. Stylistační cvičení	54
a) užití významově výrazných adjektiv	54
b) užití přirovnání v příslovích a úslovích	54
c) dokončení naznačených přirovnání	55
53. a)–c) Stylistační cvičení; vybírání sloves ze závorčky	55
54. a)–c) Stylistační cvičení; synonymita spojovacích výrazů	56
55. a)–c) Stylistační cvičení; tvoření vět a souvětí podle naznačených obsahů; synonymita spojovacích výrazů	57
56. a)–c) Stylistační cvičení; synonymita spojovacích výrazů	58
57. Stylistační cvičení; výklad významů některých slov	59
58. Stylistační cvičení; obrazné využití adjektiv v uměleckém textu	59
59. Stylistické cvičení; souvislý projev podle podrobné osnovy	59
60. Stylistické cvičení; souvislý projev analogicky podle ukázky v učebnici	60

61. a) — d) Invenční, stylizační a stylistická cvičení k popisu .	60
62. Stylistické cvičení; popis přírodních jevů na základě vybrané slovní zásoby .	61
63. a) — b) Výběr témat pro popis předmětů a činností .	62
64. a) — b) Stylistické cvičení; popis zvířat a míst .	63
65. a) — b) Rozbor textu; stylistické chyby v popisu místa a děje .	63
66. a) — b) Stylistické cvičení; využití čítankové ilustrace .	65
67. a) — b) Rozbor textu; stylistické chyby v popisu místa .	67
68. Stylizační cvičení; stylistické chyby v izolovaných větách vybraných z útvarů popisného postupu .	68

F. Stylizační a stylistická cvičení k dopisu, zprávě, oznámení; texty pro výpisky

69. a) — b) Rozbor textu; stylistické chyby v žákovských dopisech .	69
70. Stylizační cvičení; stylistické chyby v izolovaných větách vybraných ze žákovských dopisů .	70
71. a) — d) Invenční a stylistická cvičení; sestavování dopisů, zpráv a oznámení podle konkrétních situací .	71
72. Invenční a stylistická cvičení; sestavování dopisů podle schématu dopis — odpověď — dopis .	72
73. a) — c) Výběr textů pro pořizování výpisků .	73

7. ROČNÍK

A. Stylizační cvičení sémantická, frazeologická a syntaktická

1. a) — c) Sémantické cvičení; mnohoznačnost subst. <i>znak, pole, tušení</i> .	77
2. a) — c) Sémantické cvičení; mnohoznačnost sloves <i>upřít, kolísat, vynikat</i> .	78
3. a) — c) Synonymické cvičení na subst. <i>rána, nesnáz, úder</i>	78
4. a) Synonymické cvičení na subst. <i>obava, bázeň, strach, hrůza</i> .	79
b) Frazeologické cvičení na subst. <i>jméno</i> .	79
c) Synonymické cvičení na subst. <i>dráha</i> .	79
5. a) — c) Synonymická cvičení na slovesa <i>upoutat, opustit, táhnout</i> .	80
6. a) — c) Synonymická cvičení na adj. <i>pravý, vytrvalý, úplný</i>	80
7. a) Synonymické cvičení na adj. <i>ochranný</i> .	81
b) Synonymické cvičení; výběr výrazů ze závorky .	81

c) Frazeologické cvičení; typ <i>pravda pravdoucí</i>	82
d) Frazeologické cvičení; typ <i>stůj co stůj</i>	82
e) Synonymické cvičení na zájmeno <i>ledajaký</i>	82
8. a) — e) Lexikální cvičení na slova přejatá	82
9. a) Lexikální cvičení; doplňování slov přejatých do vět	82
b) — c) Sémantická cvičení; doplňování přejatých slov ze závorky	83
d) Stylizační cvičení na slova přejatá	83
e) Sémantické cvičení na slova přejatá	84
10. a) Lexikální cvičení na slova přejatá	84
b) — c) Synonymická cvičení na slova přejatá	85

B. Stylizační a stylistická cvičení k vypravování

11. a) — c) Rozbor výchozího textu podle daných otázek	86
12. Stylizační cvičení; členění textu na kratší úseky	89
13. Výběr témat pro zpracování postupem vyprávěcím nebo popisným	90
14. a) — b) Stylistické cvičení; sestavování osnovy a repro- dukce	90
15. Stylistické cvičení; dokončení započatého vypravování	91
16. a) — b) Rozbor textu reprodukce podle daných otázek	91
17. a) — b) Stylistické cvičení; stylizace začátku k ukončenému vyprávění	94
18. a) — b) Rozbor uměleckého textu; využití krátkých a jedno- členných vět při vypravování	94
19. a) — b) Synonymické cvičení na slovesa <i>být, dělat</i>	95
20. Stylizační cvičení	96
a) doplňování výrazů vystihujících zvuk	96
b) doplňování výrazů vystihujících pohyb	96
21. a) — b) Synonymické cvičení na slovesa <i>pohybovat se, dí- vat se</i>	97
22. Stylizační cvičení	97
a) doplňování sloves znamenajících <i>přijímat potravu</i>	97
b) doplňování sloves znamenajících <i>zkazit, zničit</i>	97
23. a) — c) Synonymické cvičení; náhrada opakovaného výrazu ve větě	98
24. Stylizační cvičení; připojování vět	99

C. Stylizační a stylistická cvičení k popisu

25. Stylizační cvičení	99
a) užití ustálených přirovnání ve větách	99

b) užití adjektiv v popise	99
c) doplňování substantiv a adjektiv do vět	99
d) doplňování příslovcí do vět	99
e) doplňování příslovcí do odpovědí na otázky	99
26. a)–b) Invenční cvičení k popisu osob a prostředí	101
c) invenční cvičení k popisu osob; užití příd. jm. přejatých	101
27. a)–c) Rozbor textu; práce se stylistickými nedostatky v popisu	101
28. a) Invenční cvičení k daným tématům	102
b) invenční cvičení k popisu činnosti	102
c) výběr témat ke krátkým popisům	102
d) invenční cvičení k popisu činnosti	103
29. a)–c) Rozbor textu; práce se stylistickými nedostatky v popisu pracovního postupu	103
30. a) Stylistické cvičení; popis pohybů zvířete	105
b) Stylizační cvičení; věty s adj. znamenajícími velkou míru vlastnosti	105
c) Invenční cvičení k prostému popisu	105
d) Stylizační cvičení; doplňování vět do souvětí	105
31. Stylizační cvičení	105
a) tvoření vět s adjektivy znamenajícími barvu	105
b) užití ustálených spojení ve větách	106
c) synonymické cvičení na tvary <i>je, jsou</i>	106
32. a) Frazologické cvičení	106
b) Stylistické cvičení; popis knihy na základě dané slovní zásoby	106
c) Stylizační cvičení; různé významy příbuzných adjektiv	106
33. Stylizační cvičení	106
a) doplňování slov z výběru za textem	106
b) doplňování výrazů ze závorky	107
34. Investiční cvičení	107
a) stylizace popisu na základě pozorování	107
b) rozbor uměleckého textu; popis přírodního jevu	107
35. Stylistické cvičení; úprava daného textu	108
36. a)–f) Stylizační cvičení; stylizace nadpisu ke krátkým popisům	109
37. Stylistické cvičení; úprava daného textu	109

**D. Stylizační a stylistická cvičení k dopisu, zprávě a oznámení;
texty pro výpisky**

38. Stylistické cvičení	110
a)–b) doplnění zprávy výzvou	110

c) rozšíření daného oznámení	111
d) doplnění oznámení výzvou	111
39. a) Výběr témat pro oznámení a zprávu	111
b) Rozbor textu zprávy podle daných úkolů	111
40. a)–b) Rozbor textu dopisů podle daných úkolů	112
c) Stylizace dotazů, přání a žádostí	112
41. a)–c) Rozbor textu dopisů podle daných úkolů	113
42. a)–b) Stylistická úprava textu dopisů	114
43. a) Invenční cvičení ke zprávě	115
b) Významy subst. <i>deník, týdeník</i> atd.	115
c) Mnohoznačnost subst. <i>pošta</i>	115
44. a)–c) Stylizační a stylistická cvičení na procvičování slovní zásoby k tématu <i>Zápis ze schůze</i>	115
45. Text pro vřpisky	115

8. ROČNÍK

A. Stylizační cvičení sémantická, frazeologická a syntaktická

1. a) Mnohoznačnost subst. <i>jazyk</i>	117
b) frazeologické cvičení	117
c) mnohoznačnost subst. <i>cesta</i>	117
d) mnohoznačnost subst. <i>krok</i>	117
e) frazeologické cvičení	118
2. Synonymická cvičení	118
a) <i>proud</i>	118
b) <i>síla</i>	118
c) <i>stroj</i>	118
d) <i>hloubka, hlubina</i>	119
3. Synonymická cvičení	119
a) <i>růst</i>	119
b) <i>vázat</i>	119
4. Frazeologické cvičení se subst. <i>voda</i>	119
5. a)–d) Stylizační cvičení na slova přejatá	120
6. Synonymické cvičení	121
a) <i>typický</i>	121
b) náhrada výrazů z obecné češtiny výrazy spisovnými	121
c) humorný účinek slov přejatých a archaismů v umělec- kém textu	122
d) doplňování textu přejatými slovy ze závorek	122

B. Stylizační a stylistická cvičení k vypravování

7. Výběr témat pro vypravování	122
8. a) Kompoziční cvičení; uspořádání zpřeházených vět	124
b) — c) rozbor textu vyprávění podle daných úkolů	124
9. a) — b) Rozbor textu vyprávění podle daných úkolů	126
10. Jazykové prostředky vyprávěcího postupu v uměleckém textu	128
11. a) — b) Synonymické cvičení; náhrada opakujících se výrazů v souvislém textu	129
12. a) — c) Kombinované cvičení syntakticko-synonymické	130
13. a) — c) Syntaktické cvičení; členění složitých souvětí na kratší celky	131
14. a) — b) Syntaktické cvičení; členění složitých souvětí na kratší celky zároveň s opravou dalších stylistických nedostatků	132
15. Stylistické cvičení; uplatnění fantazie ve vypravování	133
16. Výběr témat pro zpracování postupem vyprávěcím, popisným nebo informačním	133
17. Zpracování téhož tématu postupem vyprávěcím a popisným; vytčení hlavních znaků obou postupů na základě srovnání	134
18. Stylistické cvičení; náhrada příslovcí <i>potom, pak, hned</i> v souvislém textu	135
19. a) — b) Invenční cvičení	136

C. Stylizační a stylistická cvičení k popisu

20. a) — c) Synonymické cvičení; výběr výrazů ze závorky	137
21. Invenční cvičení k popisu osoby; dána základní (odborná) slovní zásoba	138
22. Invenční cvičení; rozbor charakteristiky reprodukované podle čítankového textu	139
23. a) Synonymické cvičení; synonyma a termíny	140
b) Stylizační cvičení; dokončení souvětí	141
24. Stylistické cvičení; jednoduché odborné popisy na základě základní odborné slovní zásoby	141
25. a) — c) Rozbor textu popisu předmětu podle daných úkolů	144
26. a) — c) Rozbor textu popisu místa podle daných úkolů	144
27. a) Výběr témat pro různé druhy popisu	146
b) Výběr témat pro popis formou srovnávání	146
28. a) — e) Stylistická cvičení; popis pracovního postupu podle dané základní slovní zásoby	147
29. Stylizační cvičení; náhrada nevýrazných sloves v popisu	148

30. Rozbor a srovnání textu pracovního postupu a pracovního návodu; náměty pro tyto formy zpracování 148
31. Invenční cvičení pro popis obrazu; náměty pro popis obrazu s využitím čítankových příloh 149

D. Stylizační a stylistická cvičení ke zprávě, oznámení, žádosti a životopisy; texty pro výtah

32. a)–b) Stylistické cvičení; úprava souvislého textu na základě rozboru; uvedené texty jako invence pro sestavení zprávy, oznámení, žádosti 150
33. Stylistické cvičení 151
- a) úprava zprávy na základě rozboru daného textu 152
- b) úprava oznámení na základě rozboru daného textu 152
34. Text pro výtah 153
35. a)–b) Stylistická cvičení k životopisu 154
36. Náměty a dispozice pro sestavování žádosti 155
37. Náměty a dispozice pro sestavení proslovu 155

9. ROČNÍK

A. Stylizační cvičení sémantická, frazeologická a syntaktická

1. a) Mnohoznačnost subst. *plocha* 157
- b) přenesené významy některých zdrodnělin 157
- c) význam adj. *nehorázný* 157
- d) mnohoznačnost slovesa *pamatovat* 157
- e) mnohoznačnost slovesa *vést* 157
- f) významy adj. dvojic typu *špatný – nedobrý* 158
2. a)–b) Synonymické cvičení 158
- c) rozdíly ve významu příbuzných adjektiv 159
3. a)–b) Mnohoznačnost některých výrazů 159
- c) rozdíly ve významu příbuzných slov 159
4. a)–c) Frazeologické cvičení (*padat, pálit, plavat*) 160
5. a)–c) Frazeologické cvičení (*srdce, rozum, čert*) 160
6. a)–c) Frazeologické cvičení (*držet, hodit, chodit*) 161
7. a)–c) Frazeologické cvičení (*nechat, brát, oheň*) 161
8. a)–b) Frazeologické cvičení (*dveře, typ přivést k rozumu*) 162
9. Frazeologické cvičení 162
- a) typ *nouzové přistání* 162
- b) typ *otevřené moře* 162
- c) typ *písemná zkouška* 162

d) typ <i>plné květy</i>	162
e) typ <i>první ročník</i>	162
f) typ <i>slepá kolej</i>	162
10. Frazeologické cvičení	162
a) typ <i>bílé zlato</i>	162
b) typ <i>stavební kámen</i>	163
c) typ <i>přijít k chuti</i>	163
d) typ <i>výroční den</i>	163
11. a)–d) Synonymické cvičení (<i>míra, čas, maso, svár</i>)	163
e) typ <i>list vrtule</i>	163
e) významy dvojic <i>ležet — ležení, táhnout — tažení</i>	164
12. Mnohoznačnost slov <i>sbírat, brnění, puma</i>	164
13. Frazeologické cvičení; užití dvojic typu <i>provést postřik — postříkat</i>	164
14. a)–d) Synonymické cvičení (<i>přímý, bludný, chudý, nucený</i>)	165
15. a)–d) Synonymické cvičení (<i>planý, pilný, jistý, slabý</i>)	166
16. a)–d) Synonymické cvičení (<i>bujný, nečekaný, nerovný, nehotový</i>)	166
17. a)–d) Synonymické cvičení (<i>neličený, náročný, nepravý, nepromyšlený</i>)	167
18. a)–d) Synonymické cvičení (<i>běžný, nemnohý, statečný, osudný</i>)	168
e) náhrada adj. ustálenými přirovnáními	169
f) významový rozdíl adj. <i>družný a soudružský</i>	169
19. Stylizační cvičení	169
a) doplňování synonym adj. <i>tmavý</i>	169
b) doplňování synonym adj. <i>souvislý</i>	169
c) využití mnohoznačnosti adj. <i>prudký</i>	169
d) doplňování synonym adj. <i>neobyčejný</i>	170
20. a)–c) Antonymické cvičení	170
21. a)–d) Mnohoznačnost sloves (<i>počítat, přejít, hrát, chytit</i>)	170
22. a)–d) Mnohoznačnost sloves (<i>klást, michtat, přijít, píchat</i>)	171
23. a)–b) Synonymická cvičení; doplňování sloves ze závorky	172
24. a)–d) Synonymická cvičení na výrazy citově zabarvené	173
25. a)–c) Synonymické cvičení; synonymy příslovcí	174
d) stylizační cvičení; užití tzv. nevlastních předložek typu <i>v důsledku</i>	174
26. a)–c) Synonymické cvičení; náhrada opakovaných slov <i>v kontextu</i>	174
27. a)–e) Stylizační cvičení; využití slov citově zabarvených	175
28. Stylizační cvičení	176
a)–c) využití slov citově zabarvených	176